

ИСТОРИЈАТА КАКО ФАКТОР ЗА ЗБЛИЖУВАЊЕ И ПОЧИТУВАЊЕ НА НАЦИИТЕ

Оливер Цацков

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Република Македонија

Апстракт

Наставата по историја во демократска Европа треба да зазема клучно место во изградбата на одговорни и активни граѓани, и во изградбата на почитување на сите видови разлики. Во трудот е дадено дека историјата треба да игра важна улога во промовирањето на фундаменталните вредности, како што се, толеранцијата, взаемното разбирање, човековите права и демократија.

Историјата треба да биде дел од образовната политика која што директно ќе влијае врз развојот и напредокот на младите луѓе. Со нивното активно учество во градењето на Европа, како и мирољубивиот развој на општествата во една глобална перспектива, во духот на разбирањето и довербата. Историјата како таква не смее да биде инструмент на идеолошка манипулација, пропаганда и слично.

Преку историјата треба да се овозможи балканските народи да го издигнат својот индивидуален и колективен идентитет преку познавање на сопственото историско наследство во локални, регионални, национални, европски и глобални димензии. Таа треба да е инструмент за спречување на злосторствата на човештвото. Оттука несомнено е големото значење на Историјата во наставата како го овозможува горенаведеното.

Современата состојба во било која држава не може да се сфати во потполност без осврт на нејзиниот претходен развој. Ниедна појава не може да се разбере одвоено од онаа што претходело кое допринело за нејзино појавување. Тоа може да се запознае ако се разгледа целиот тек на нејзиниот развој и притоа се открие поврзаноста меѓу неа и факторите од која таа е зависна. Во светот не постојат изолирани појави. Се е меѓусебно поврзано. Природата е една целина па сите појави се разгледуваат како нејзини состани делови. Но тој факт не смееме да го заборавиме и при проучувањето на развојот на општеството. Оваа вистина е нагласена од страна на германскиот филозоф Готфрид Лајбниц кога рекол: сегашноста е мајка на иднината а ќерка на минатото. Нашиот суд за времето не може да ја раскине таа целина. Минатото сегашноста и иднината се само етапи на неделиви случувања, три фази на едно единствено време, бидејќи сегашноста е прозилезена од минатото, потребна е за подобро осознавање на денешнината да се знае онаа што претходно се случувало.

Основна задача на историјата е да објективно проучување на минатото и има голема практична вредност. Таа вредност се состои во тоа што познавањето на тоа што поминало овозможува правилна ориентација во сегашноста и дава појасна перспектива за иднината.

Анализата на настаните на низ минатото покажало на многубројните последици кога луѓето лабилно поминувале низ заклучоците што ги презентира историјата. Оваа подразбира прифаќање на сопствените искуства на другите. Оваа правило се однесува за поединци и за цел народ. Во животот не смее да се заборава таа ризница од животната мудрост. Неа може да ја презентира само оној што ја поседува. Оваа има особено вредност кога се работи за сопствениот народ.

Погрешен е ставот на оние кој овие напомени не ги сфаќаат сериозно ..умен е оној кој се користи со искуството на минатото, а безуман е оној кој поради својата незаинтересираност страда и ги изложува на опасност на најблиските и пошироко. Уште старите римјани рекле „срамота е да се биде туѓинец во сопствената држава“ . Тој суд до сега не е побиен. Вреди денес, а ќе вреди и во иднина.

Историјата го проучува живото на човекот од првобитната заедница до днес, борбата за опстанок, воените судири, истовремено не запознава со неговите постигнувања во економскиот, политичкиот и културниот развој. Историјата треба да

поттикну почитување кон културните, духовните, воспитно образовните вредности и постигнувања на сите народи низ вековите.

Историјата може да биде голема ризница на лекции за животот на нашиот и на другите народи на Балканот и пошироко. За да ги научиме овие скапоцени вредности што ни ги овозможува историската наука тие треба да се темелат на вистината за зближување, признавање, взаемна доверба базирана на националниот идентитет и за принципите за толеранција. Глобалните трендови во светот во последните години имат извршено големо значење и влијание врз живото на луѓето. Се поставува прашањето какви карактеристики треба да поседуваат луѓето со цел да се соочат и справат со овие трендови. Живееме во 21 век кога со долги чекори треба да се совладат новите времиња и простори во многу поразлични животни околности од оне во кој сеуште комотно се чувствуваме. Сето оваа може да го постигнеме преку наставата по историја во демократска Европа, која заземајќи го клучното место во изградбата на одговорни граѓани игра важна улога во промовирањето на фундаменталните вредности, како што се толеранција, взаемно разбирање, човековите права и демократијата. Наставата по историја не смее да биде инструмент за идеолошка манипулација, на пропаганда или да се користи за промовирање на нетолеранција и ултранационалистички, ксенофобични, расистички или антисемитски идеи. Можеби најсликовито оваа вистина е изразена во следните зборови: „ историските истражувања и историјата како што се предава во училиштата не може, на било кој начин да биде, компатибилна со фундаменталните вредности и статутите на Советот на Европа доколку дозволува или промовира злоупотреба на историјата преку:

- фалсификувања или создавање на лажни докази, лажирани статистички податоци, измислени ликови
- фиксирање на еден настан за да се оправда или прикрие друг
- изопачување на минатото за пропагандни цели
- екстремна националистичка верзија на минатото која што може да доведе до противсопственост „ние и тие,,
- злоупотреба на историската документација
- оспорување на историски факт
- изоставување на историски факт.¹

¹ Воспитни крстопати, Скопје, 2005, бр 96.,12.

Оваа вистина особено се однесува на народите на Балканот поради историските наследства од минатото. Само во тој смисол историјата ќе стане форма на зближување меѓу народите, а не нивно конфронтирање. Сето ова може да се реализира на најразлични начини, како што се: заеднички проекти, конгреси и симпозиуми, взаемни посети и сл. И што е најважно политиката да биде надвор од историските вистини, бидејќи одамна е позната вистината дека таму каде навлегува политиката престанува науката. Овде би го цитирал познатиот македонски академик Блаже Коневски кој во една пригода ќе рече „ богат е оној народ кој го познава јазикот и историјата на своите соседи,,.

Најилустративен пример за оваа е заедничката комеморацијата која секоја година преставници од Франција и Германија ја одржуваат на воените гробишта во Битола и Прилеп. Така на пример „ мината година францускиот амбасадор одржа говор пред германските воени гробишта и тоа на германски јазик , а германската амбасадорка на француските воени гробишта на француски јазик, со што на најдобар начин го покажаа на успешниот модел на функционирање.²

Само вака сфатена историја може да ја потврди вистината дека историјата не е само наука на минатото туку и наука на иднината.

History as a factor of cohesion and respect of nations

History teaching in a democratic Europe should take up a key position in building responsible and active citizens, and building respect for all kinds of differences. The paper is given that history should play an important role in promoting the fundamental values, such as, tolerance, mutual understanding, human rights and democracy. The history should be part of education policy that will directly affect the development and progress of young people. With their active participation in the building of Europe, and peaceful development of societies in a global perspective, in a spirit of understanding and trust. History as such must not be an instrument of ideological manipulation, propagand.

Through history should allow the Balkan nations to raise their individual and collective identity through knowledge of their own heritage in local, regional, national, European and global dimensions. It should be a tool to prevent crimes of humanity. Hence undoubtedly the significance of history in teaching as it allows the above.

² В. Дневник, Скопје, 24.08. 2013.,3.

Литература

1. **Edvard, K.** (2001) Што е историја. Скопје. Култура.
2. **Воспитни крстопати**, (2005), Скопје.
3. **Кернс, Г.** (1993) Философии на историјата, Скопје. Култура.
4. **Collingwood, G.** (1928), The Idea of History Oxford press.